

คอลัมน์ "จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง"

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 4 มกราคม 2534

ขอบคุณชาติต้ม ฮุสเซน

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

เมื่อเกือบ 30 ปีที่แล้ว มีผู้ตั้งคำถามในรายการวิทยุรายการหนึ่งว่า "สีอะไรที่คนไทยเกลียดมากที่สุด" คำตอบที่ผมได้รับทราบจากรายการวิทยุดังกล่าวก็คือ "สีหนู" ในเวลานั้นรัฐบาลไทยกำลังมีข้อพิพาทกับกัมพูชาในคดีเขาพระวิหาร รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์พยายามสร้างจิตสำนึกในหมู่ปวงชนชาวไทยให้เกลียดชังสีหนู ผมและเพื่อนๆ ได้เข้าร่วมเดินขบวนเพื่อยืนยันว่า ปราสาทเขาพระวิหารเป็นของไทย หาใช่ของกัมพูชาไม่ ขณะนั้นผมยังไม่มีจิตสำนึกทางการเมือง แต่ที่เข้าร่วมเดินขบวนก็เพราะอาจารย์ใหญ่โรงเรียนที่ผมอยู่สั่งให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองดังกล่าวนี้

ในขณะนี้ หากไปถามชาวคูเวตว่า เกลียดชังบุคคลใดมากที่สุด ก็คงจะได้คำตอบร่วมกันว่า ชาติต้ม ฮุสเซน ประธานาธิบดีอิรัก กระแสความเกลียดชังชาติต้ม ฮุสเซนแผ่ซ่านไปทั่วโลก ด้วยอิทธิพลของสื่อมวลชนในยุคไฮเทค และการระบายนีของรัฐบาลประมุขมหาอำนาจ บางทีแล้วภาพลักษณ์ของชาติต้มฮุสเซนในสมองของเราอาจเลวร้ายเกินกว่าความเป็นจริง

อิรักบุกเข้าถล่มและยึดครองดินแดนประเทศคูเวตเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2533 องค์การสหประชาชาติมีมติให้อิรักถอนทหารออกจากคูเวตก่อนวันที่ 15 มกราคม 2534 ขณะเดียวกัน สหรัฐอเมริกาและพันธมิตรได้เคลื่อนย้ายกำลังทหารและสรรพาวุธเข้าสู่ดินแดนตะวันออกกลางเพื่อเตรียมทำสงคราม ทั้งนี้คาดว่าจะมีทหารอเมริกันในซาอุดีอาระเบียถึง 430,000 คน ก่อนถึงเส้นตายวันที่ 15 มกราคม 2534

วันสงครามในตะวันออกกลางกำลังคุกรุ่น ประชาชนทุกมุมโลกพากันจับตามองว่า สงครามใหญ่จะเกิดขึ้นหรือไม่ ผมมีความเชื่อส่วนตัวว่า สงครามใหญ่ในตะวันออกกลางคงจะไม่เกิดขึ้น สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจอันเสื่อมโทรมและฐานะทางการคลังอันอ่อนแอทำให้รัฐบาลอเมริกันจำต้องไตร่ตรองอย่างรอบคอบเป็นพิเศษ ประกอบกับวุฒิสมาชิก ยอร์จ มิตเชลล์ (George Mitchell) แห่งพรรคดีโมแครต ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้นำเสียงข้างมากแห่งวุฒิสภา พยายามกดดันให้รัฐบาลอเมริกันหาทางยุติข้อพิพาทโดยสันติวิธี และยืนยันว่ารัฐสภาจะไม่ยอมโอนอำนาจ

การตัดสินใจในการทำสงครามแก่ประธานาธิบดีบุช หากประธานาธิบดีบุชต้องการจุดพลุสงคราม ประธานาธิบดีบุชก็ต้องขอมติเห็นชอบรัฐสภาเสียก่อน

หากสงครามใหญ่เกิดขึ้นในตะวันออกกลาง ไม่เพียงแต่มนุษยโลกจะไร้สันติสุขเท่านั้น วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจยังจะตามติดมากับวิกฤติการณ์ทางการเมืองด้วยระบบทุนนิยมโลกก็ต้องเผชิญกับภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจครั้งสำคัญ โดยที่ความรุนแรงของปัญหาขึ้นอยู่กับความรุนแรงและความยืดหยุ่นของสงคราม ยิ่งถ้าหากการเจรจารอบอุรุกวัยประสบความสำเร็จแล้ว ระบบทุนนิยมโลกจะแปรสภาพเป็นระบบที่ปราศจากระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ซึ่งจะซ้ำเติมภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจให้รุนแรงยิ่งขึ้น

ผมไม่มีเหตุผลส่วนตัวที่จะไม่ชอบหน้าประธานาธิบดีชัคคัม ฮุสเซน เพราะผมอาจจะอยู่ห่างไกลสมรภูมิตะวันออกกลางมากเกินไป แต่ผมไม่ชอบการใช้อำนาจบาตรใหญ่ และไม่ชอบการแก้ปัญหาด้วยวิธีรุนแรง ดังนั้น ผมจึงประณามกรณีที่ใช้พลาสมาทางทหารยึดครองดินแดนคูเวต และประณามพฤติกรรมบ้าสงครามของประธานาธิบดีชัคคัม ฮุสเซน กระนั้นก็ตาม ผมคิดว่า ชัคคัม ฮุสเซน ได้สร้างคุณูปการบางประการแก่สังคมเศรษฐกิจไทย

* ในทันทีที่อิรักบุกคูเวต ราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ก็ตกต่ำลงอย่างน่าใจหาย ดัชนีราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งทะยานขึ้นสู่ระดับสูงสุด 1,143.78 จุด เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2533 และอยู่ในระดับ 1,142.63 จุด เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม ตกเดี๋ยวนั้น ได้ร่วงกราวจุดจนเหลือ 612.86 จุด เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2533

* วิกฤติการณ์ในตะวันออกกลางครั้งนี้ ทำให้น้ำมันดิบขาดหายไปจากตลาดโลกกว่า 20% ของปริมาณที่กลุ่มโอเปกเสนอขายในตลาดโลกยามปกติ ผลก็คือ ราคาน้ำมันดิบเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากระดับบาร์เรลละ 18 เหรียญอเมริกัน เป็นมากกว่า 35 เหรียญอเมริกันในบางช่วงเวลา และอาจอยู่ในระดับบาร์เรลละ 30 เหรียญอเมริกันในช่วงต้นปี 2534

ประธานาธิบดีชัคคัม ฮุสเซน ได้ช่วยเหยียบเบรคให้แก่ระบบเศรษฐกิจไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) ซึ่งตรงกับช่วงเวลาที่ระบบทุนนิยมโลกเผชิญกับภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจไทยเจริญเติบโตในอัตราถ่วงเฉลี่ยปีละ 5.4% ครั้นเมื่อระบบทุนนิยมโลกฟื้นตัวจากภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจนับตั้งแต่ปลายปี 2529 เป็นต้นมา ระบบเศรษฐกิจไทยก็เจริญเติบโตในอัตราถ่วงเฉลี่ยปีละ 11% นับเป็นยุคทองของเศรษฐกิจไทยโดยแท้

ผมยังจำได้ดีว่า ก่อนเดือนสิงหาคม 2533 พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เคยไม่ว่าการเติบโตของระบบเศรษฐกิจไทยเป็นเรื่องที่ยังไม่หยุด จุดไม่อยู่เสียแล้ว แต่ข้อที่คนทั่วไปมิได้ตระหนักมากนักก็คือ การเติบโตของสังคมเศรษฐกิจไทยในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา ส่วนสำคัญ

ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการเก็งกำไรทางเศรษฐกิจ ซึ่งยังผลให้ราคาหลักทรัพย์และราคาที่ดินเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณหาได้ใส่ใจที่จะหยุดยั้งหรือชะลอแรงผลักดันในการเก็งกำไรนี้ไม่ ส่วนสำคัญเป็นเพราะเหตุว่า บุคคลในคณะรัฐบาลได้ประโยชน์จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อันเกี่ยวเนื่องด้วยการเก็งกำไร นโยบายการกดอัตราดอกเบี้ยให้อยู่ในระดับต่ำมีส่วนส่งเสริมให้มีการเก็งกำไรมากขึ้น รัฐบาลเพิ่งปรับเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้จากระดับ 15% ต่อปี เป็น 16.5% ต่อปีในเดือนมีนาคม 2533 ทั้งๆที่ควรจะได้ดำเนินการเรื่องนี้ในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปี 2532 แล้ว

ประธานาธิบดีชัคคัม ฮุสเซน ได้ช่วยให้ระบบเศรษฐกิจไทยคืนสู่เนื้อแท้ของตนเอง การเก็งกำไรได้ลดลงไปอย่างมาก ราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำลังกลับคืนสู่ระดับที่เป็นจริงตามธรรมชาติ เงินที่เคยหลั่งไหลจากต่างประเทศเข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์และตลาดอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทยไม่เพียงแต่จะไม่ไหลเข้าเท่านั้น เงินทุนจากต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนในตลาดทั้งสองก่อนหน้านี้กำลังเรียงแถวไหลออกอีกด้วย สภากรรมการทางการเงินดังกล่าวนี้ประกอบด้วยภาวะเงินตึงซึ่งกำลังเป็นปัญหาทั่วโลก ทำให้รัฐบาลจำต้องขยับเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้จากระดับ 16.5% เป็น 19.0% ในเดือนพฤศจิกายน 2533

สภาวะที่การเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่ 'ยังไม่หยุด จุดไม่อยู่' ดังที่ท่านนายกรัฐมนตรีเคยใช้อวดนั่นกำลังกลายเป็นเรื่อง 'พาดัง' เสียแล้ว ทั้งธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติต่างให้คำทำนายว่า ระบบเศรษฐกิจไทยในปี 2534 จะเติบโตในอัตราเพียง 7.0-7.5% แต่ก็ยังปลอบใจว่า ด้วยอัตราการจำเรี่ยเติบโตดังกล่าวนี้ ไทยยังคงอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีอัตราการจำเรี่ยเติบโตสูงสุด

แต่ระบบเศรษฐกิจไทยจะสามารถเติบโตในอัตราดังกล่าวนี้ได้หรือไม่ ดูเหมือนยังมีข้อกังขาหาหน้อยไม่ แท้ที่จริงแล้ว อัตราการจำเรี่ยเติบโตทางเศรษฐกิจจะสูงต่ำเพียงใด ส่วนสำคัญส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับราคาน้ำมัน โดยที่ราคาน้ำมันขึ้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในตะวันออกกลางอีกทอดหนึ่ง การประมาณการอัตราการจำเรี่ยเติบโตของระบบเศรษฐกิจจึงขึ้นอยู่กับการประเมินสถานการณ์ในตะวันออกกลางเป็นสำคัญ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ให้คำพยากรณ์ว่า หากสงครามในตะวันออกกลางไม่เกิดขึ้น แต่การเจรจาเพื่อระงับข้อพิพาทยืดเยื้อไปถึงกลางปี 2534 ระบบเศรษฐกิจไทยจะเติบโตในอัตรา 5.63% ในปี 2534 แต่ถ้าสงครามเกิดขึ้นและจบสิ้นภายในครึ่งปี อัตราการเติบโตในปี 2534 จะเหลือเพียง 4.50%

แม้ว่าความเห็นเกี่ยวกับความรุนแรงของภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ อันเกิดจากวิกฤติการณ์ตะวันออกกลางจะยังไม่มีข้อยุติ แต่ข้อที่ดูเหมือนว่านักเศรษฐศาสตร์จะมีความเห็นร่วมกันเป็นส่วนใหญ่ก็คือ ยุคทองของระบบเศรษฐกิจไทยกำลังหมดสิ้นไป ปัญหานานัปการกำลังเข้าคิวถาโถมเล่นงานระบบเศรษฐกิจไทย ไม่ว่าจะปัญหามาภาวะเงินตึง ปัญหาภาวะเงินเฟ้อ

ปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัด และปัญหาช่องว่างระหว่างระหว่างการออมกับการลงทุน ทั้งนี้ไม่ต้องกล่าวถึงปัญหาความยากจนของราษฎรและปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ซึ่งไม่เคยได้รับความสนใจอย่างจริงจังจากรัฐบาลใด ๆ

ปัญหาเศรษฐกิจต่างๆดังกล่าวข้างต้นนี้ ไซ้ว่าจะเป็นปัญหาที่เพิ่งเกิดขึ้นในปี 2534 นี้ก็หาไม่ หลายปัญหาได้เกิดขึ้นมานานแล้ว แม้ในช่วงปี 2530-2533 ซึ่งระบบเศรษฐกิจไทยเจริญเติบโตในอัตราสูงสุด ปัญหาเหล่านี้ก็ยังคงดำรงอยู่ แต่ด้วยเหตุที่ระบบเศรษฐกิจกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลจึงไม่ใส่ใจและไม่สู้กังวลต่อปัญหาเหล่านี้ ต่อเมื่อภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจกำลังปรากฏโฉมอย่างแจ่มชัด ปัญหาเศรษฐกิจเหล่านี้จึงได้รับการกล่าวขวัญอีกครั้งหนึ่ง

ขอขอบคุณประธานาธิบดี ซัดดัม ฮุสเซน สำหรับคำเตือนโดยอ้อมถึงรัฐบาลไทย ก่อนที่จะมีอันเป็นไปหลังวันที่ 15 มกราคม 2534